

ΓΡΑΠΤΕΣ ΠΡΟΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΜΑΙΟΥ – ΙΟΥΝΙΟΥ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

A. ΚΕΙΜΕΝΟ : Γ. Μαγκλής - Γιατί;

Σουρούπωνε και η μάχη που είχε αρχίσει σύναυγα κόπασε πια. Λίγη ώρα πριν έπεφτε ακόμη αραιό λιανοντούφεκο. Κάποιος θερμόαιμος χτυπούσε στο πείσμα του οχτρού.

Όμως τώρα ήταν πλέρια ησυχία . Ο μεγάλος ήλιος που ολημερίς τσουρουφλούσε φίλους κι οχτρούς είχε γυρίσει πια να ξεκουραστεί. Σιχάθηκε να βλέπει τους ανθρώπους να σκοτώνονται συναμεταξύ τους κι έκλεισε τα μάτια να ξεχάσει.

Ο νέος στρατιώτης ακούμπησε απάνω στο βράχο το ντουφέκι και το κράνος, άνοιξε τα χέρια πλατιά να ξεμουδιάσει το απανωκόρμι, ανάσανε βαθιά κάνα δυο φορές και βιαστικός βάλθηκε να κατηφορίζει την πλαγιά, να φτάξει πιο γρήγορα στη ρεματιά που από χτες είχε σημάνει μια φλεβίτσα γάργαρα, πεντακάθαρο νερό. Ήτανε δροσιά κάτω εκεί και το βρεμένο χορτάρι μύριζε όμορφα . Ο νέος στρατιώτης έσκυψε πάνω από την ξεχειλισμένη γουρνίτσα κι ήπιε άφθονο το κρύο νεράκι . Η φλόγα έσβησε από τα σωθικά του.

«Αχ, τι δροσιά...», είπε . Έσκυψε πάλι, χούφτισε το νερό και το 'χυσε στο πρόσωπο κι απάνω στο κεφάλι. Δροσίστηκε, καθαρίστηκε, μέρεψε. Έγινε άλλος άνθρωπος . Σήκωσε ψηλά το κεφάλι κοίταξε τον ουρανό και μίλησε χαρούμενα.

– Θε μου, όμορφη 'ναι η ζωή του ανθρώπου . Κάνε με το καλό να τελέψει γρήγορα ο πόλεμος, να γυρίσω πίσω στο σπίτι κοντά στη γριά μανούλα που με καρτερά και κοντά στ' αδέρφια μου.

Τέλεψε το λόγο, χάιδεψε ακόμα με το χέρι, με το μάτι το δροσερό νεράκι . Σηκώθηκε να φύγει. Αξάφνου άκουσε πλάι του περπατηξιά, εκεί, από την άλλη μεριά της ανηφόρας, κι έστριψε απότομα το κεφάλι να δει.

Ένας άλλος στρατιώτης, οχτρός, κατέβαινε και τούτος ξέγνοιαστος και ξαρμάτωτος, να πει από τη γουρνίτσα, να δροσιστεί και, με τον τρόπο τούτο, να ευχαριστήσει το Θεό, που τον προστάτεψε και τον φύλαξε και τη μέρα τούτη. Μα ο πρώτος στρατιώτης ξέχασε ολότελα τα όσα τώρα θα είχε αγναντεύοντας τον ήσυχο ουρανό και μονοστιγμής τράβηξε από τη μέση του το πιστόλι και το πρότεινε στον οχτρό.

Ο άλλος που ερχότανε διψασμένος από την ολόημερη κάνα, κι ένιωθε κιόλας να λαγαρίζει μέσα του το τρεχούμενο νεράκι και να του δροσίξει τα πυρωμένα σωθικά, τρομαγμένος τώρα μπρος στο απλωμένο πιστόλι σήκωσε μονομιάς τα χέρια και κάτι είπε στη γλώσσα του παρακλητικά, με φοβισμένη, συγκινημένη φωνή . Τάχατες ήθελε να πει:

– «Κοίταξέ με, αδερφέ μου, είμαι ολομόναχος και άοπλος . Δίψασα πολύ και ήρθα να πιω λίγο νεράκι . Λυπήσου με, είμαι αθώος, χάρισέ μου τη ζωή . Κοίταξε, είμαι νέος πολύ και ξέρεις, μια γριά μάνα που δεν έχει στον κόσμο άλλο κανένα, με καρτερά».

Μα ο νέος στρατιώτης ξέχασε μονομιάς το Θεό . Έχασε τον άνθρωπο, πίεσε τη σκαντάλη και η σφαίρα γλίστρησε από την κάνη και χτύπησε κατάστηθα τον οχτρό.

Ο άνθρωπος κυλίστηκε πάνω στη γης σπαράζοντας και βογκώντας.

Ο νέος στρατιώτης, νευρικός πολύ, σίμωσε το χτυπημένο και στάθηκε απάνω του κοιτώντας τον.

Ο ξένος ήτανε πεσμένος ανάσκελα . Σάλευε σπασμοδικά, κούναγε τα πόδια κι έσφιγγε τα δυο χέρια του απάνω στο στήθος .

Τα χλωμά πονεμένα χείλη κινιόντουσαν σιωπηλά . Τα ορθάνοιχτα μάτια κοιτούσαν γιομάτα απορία και φόβο το νέο στρατιώτη . Και πάνω σε όλο το πρόσωπο: μέτωπο, μάτια, χείλη, ήταν περιχυμένα ο ανθρώπινος πόνος και το ξάφνιασμα.

Του νέου στρατιώτη τού φάνηκε σαν να τότε ρωτούσε:

«Γιατί το 'κανες το κακό τούτο, αδερφέ μου άνθρωπε; Γιατί θέλησες να κριματιστείς, να πάρεις στο λαιμό σου το αίμα ενός αθώου; Παρακάλαγα το Θεό να μ' έχει καλά και να γυρίσω γρήγορα στο χωριό, ν' αγκαλιάσω τη μανούλα μου και να της φιλήσω τα κουρασμένα ματάκια».

Κι όσο ο νέος στρατιώτης τον κοίταζε, θάρρευε ότι τα πικραμένα χείλη του πληγωμένου τού μίλαγαν, του έλεγαν τον πόνο και το παράπονό του .

«Κι ακόμα, σα να του 'λεγε, μια κοπελίτσα με περίμενε . Είχαμε κάνει όνειρα πολλά μαζί και καρτέραγε να σταματήσει ο καταραμένος πόλεμος να γυρίσω στο χωριό . Μα τώρα, αδερφέ μου, να, κοίταξε πώς με κατάντησες» .

Ένα σκληρό χέρι έσφιγγε την καρδιά του νέου στρατιώτη .

Σιδερένιος κύκλος πέρασε γύρω από το κεφάλι του, του το 'σφιγγε και τον πόναγε . Τα μάτια καίγανε. Τον έπιασε παράξενο κακό κι άρχισε να τρέχει την ανηφόρα . Γλίστραγε, έπεφτε, πετιόταν απάνω και ξανά πάλι έτρεχε .

Μεσοστρατίς του βουνού σταμάτησε . Δεν μπορούσε άλλο . Λαχάνιασε, πιάστηκε η καρδιά του, κουράστηκαν τα πόδια, λύγισαν τα γόνατα . Έμεινε εκεί ασάλευτος με το κεφάλι σκυμμένο να σκέφτεται . Μα να σκεφτεί δεν μπορούσε. Χτύπαγαν τα μηνίγγια, το κεφάλι βούιζε . Αξάφνου, χωρίς καλά καλά να ξέρει τι κάνει, βάλθηκε να τρέχει πάλι την πλαγιά κατηφορίζοντας . Μέσα στο μυαλό του τώρα καρφώθηκε μια σκέψη: να προφτάξει, να βοηθήσει το χτυπημένο.

– Θε μου, μουρμούρισε, λυπήσου τον, λυπήσου με . Άφησέ τον να ζήσει.

Έφταξε στη ρεματιά, σίμωσε το χτυπημένο . Τον άγγιξε· ήταν ζεστός.

Απλώσε τα χέρια, τα πέρασε με προσοχή κάτω από το πληγωμένο κορμί, τ' αγκάλιασε ολόγυρά του, τον έσυρε απάνω του και τον κράτησε έτσι σφιχτά . Χτύπαγε η καρδιά βουτηγμένη στην αγωνία . Τρυφεράδα και πόνος, αγάπη και φροντίδα, όλα τούτα μαζί τον εσυνεπήραν.

Σιγά, προσεχτικά, τον έφερε ίσαμε τη γουρνίτσα και τον ακούμπησε απάνω στο γρασιδί· πήρε το νερό, που με λαχτάρα κατέβηκε να πει, και του 'βρεξε τα μαλλιά, του καθάρισε το νεανικό, ωραίο πρόσωπο, του 'σβησε το λεπτό ματωμένο αυλάκι που 'χε στεγνώσει εκεί στην αριστερή μεριά του στόμα του . Του πήρε το χέρι, το απλώσε απάνω στην ανοιχτή δική του παλάμη και το απαλοχάιδευε .

– Αδερφέ μου, του 'λεγε γλυκά, τρυφερά, αδερφέ μου, συχώρα με· και τα δάκρυα τρέχαν καυτά.

Η νύχτα κατέβηκε ολούθες και απλωμένο σκοτάδι τούς τύλιξε .

– Καλέ μου, πονεμένη μου αδερφέ, μουρμούρισε ο νέος στρατιώτης συντριμμένος . Συχώρα με, καλέ μου, δεν το 'θελα· δεν είμαι φονιάς, σου τ' ορκίζομαι, δεν είμαι φονιάς. Να, μια στιγμή μονάχα ξεχάσα πως είμαι άνθρωπος, ξεχάσα πως είσαι άνθρωπος, αδερφός μου. Πως μάνα και σένα σε περιμένει στο φτωχικό της: μάνα και πατέρας κι αδέρφια. Ξέχασα, γιατί αυτοί οι κακούργοι θέλανε να με κάνουν να ξεχάσω .

Θυμήθηκε τα λόγια που τους μάθαιναν κι έστρεψε πέρα το βλέμμα ανταριασμένο και άγριο μες στο σκοτάδι. Ύστερα τότε συνεπήρε πάλι ο πόνος. Απαλοχάιδευε το χέρι του χτυπημένου και τα δάκρυα ξεχειλίζαν και το μούσκευαν.

Όμως ο άλλος πια δεν άκουγε· μήδ' ένιωθε. Η ψυχή του είχε πετάξει και το τυραγνισμένο κορμί άρχισε να σκεβρώνει. Το σκοτάδι πύκνωσε πióτερο και σκέπασε τους δυο ανθρώπους: φονιά και θύμα, που στέκονταν πλάι πλάι και που ο ένας απαλοχάιδευε το χέρι του άλλου και του μουρμούριζε λόγια αγάπης και πόνου, σα να 'τανε φίλοι παλιοί, σα να 'τανε αδέρφια. Λόγια αγάπης που ο άλλος πια δεν άκουγε.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ:

1. Από ποιες ψυχολογικές διακυμάνσεις περνά ο στρατιώτης από τη στιγμή που πυροβολεί τον εχθρό μέχρι το τέλος του διηγήματος; (μον. 5)
2. α) Να δώσετε από έναν πλαγιότιτλο στις ενδεικτικά χωρισμένες 4 ενότητες. (μον. 4)
β) Δώστε 2 παραδείγματα αφηγηματικών τρόπων που υπάρχουν στο κείμενο (πχ. αφήγηση: , περιγραφή: κτλ.). (μον. 1)
3. α) Να δώσετε 4 παραδείγματα ιδιότυπων ("ιδιωματικών") λέξεων από το κείμενο (μον. 2)
β) Να αντιστοιχίσετε τα σχήματα λόγου: (μον. 3)

1	η φλόγα έσβησε από τα σωθικά του	α	αντίθεση
2	όμως τώρα ήταν πλέρια ησυχία	β	μεταφορά
3	η νύχτα κατέβηκε ολούθες..	γ	εικόνα
4	σουρούπωνε κι έκλεισε τα μάτια να ξεχάσει.	δ	παρομοίωση
		ε	προσωποποίηση

4. Ποιο βασικό μήνυμα προκύπτει από το έργο; Βρείτε 2 σημεία που να εντοπίζεται το μήνυμα αυτό στο κείμενο. (μον. 5)

ΟΙ ΕΙΣΗΓΗΤΕΣ

ΣΑΡΗΛΙΔΟΥ

ΘΑΝΟΥ

ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ

ΓΑΡΔΙΚΑΣ